

היום נלמד בעזרת ה':

חגיגה דף ו

קושיא: **עד הכא מאן אתייה?** עד כאן מי הביאו? כלומר המשנה אומרת שאם הקטן יכול לעלות מירושלים להר הבית הרי שיש מצוות חינוך להעלות, אבל מי העלהו מביתו לירושלים? (= דהיינו שאם הוא יכול לעלות מביתו לירושלים הרי שבוודאי הוא יכול להעלות מירושלים להר הבית).

תירוץ: עד ירושלים אמו הביאה אותו, שאף היא חייבת לעלות לירושלים ולשמוח בחג עם בעלה, אבל להר הבית שהיא אינה חייבת לעלות (= שהרי נשים פטורות מראייה), אם הקטן יכול לעלות ולאחוז בידו של אביו מירושלים להר הבית, חייב.

השיב רבי תחת בית הלל וכו': כלומר שרבי השיב במקום בית הלל על בית שמאי החולקים עליהם במשנה (ב"ש סוברים שכל שאינו יכול לרכב על כתפיו של אביו מירושלים להר הבית פטור).

"וְחִנָּה לֹא עֲלֵתָהּ, כִּי אֶמְרָה לְאִישָׁהּ עַד יִגְמַל הַנֶּעַר וְהִבְאֵתִיו": חנה לא עלתה לרגל עם בעלה כששמואל היה פחות מבן שנתיים, כי אמרה שהיא צריכה להישאר עמו עד שיגדל ויהיה בן שנתיים ויגמל מלינוק את חלב אמו, למרות שגם קטן בן שנה יכול לרכב על כתפי אביו, א"כ מוכח שלא כדברי ב"ש!

תירוץ: חנה ראתה ששמואל מפונק וחלש ביותר, וחששה להעלותו שמא יחלה מחמת הדרך (ולכן אף היא לא עלתה למרות שהיא מחוייבת בשמחה).

בני רבי שמעון: רבי שמעון מסתפק: 1. האם קטן חיגר חייב בראיה לדעת ב"ש? ביאור: לדעת ב"ש קטן היכול לרכב על כתפי אביו חייב בראיה, וקטן חיגר יכול לרכב על כתפי אביו. 2. האם קטן סומא חייב בראייה לדעת ב"ש וב"ה? ביאור: קטן סומא יכול לאחוז בידו של אביו וללכת, וכן יכול לרכב על כתפי אביו. ממילא יש להסתפק האם הוא חייב בראייה לדעת ב"ה (המחייבים קטן שיכול לאחוז בידו של אביו) ולדעת ב"ש (המחייבים קטן היכול לרכב על כתפי אביו)? (אבל קטן חיגר לדעת ב"ה בוודאי שפטור, שהרי לשיטתם רק קטן היכול לאחוז בידו של אביו וללכת חייב, וחיגר לא יכול ללכת).

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

הגמרא מבארת שהספק הנ"ל נאמר רק בחיגר שיכול להתפשט (= להתרפא וללכת) לפני שיגדל, ובסומא שיכול להתפתח (= להתרפא ולראות) לפני שיגדל, והספק הוא האם צריך כעת לחנכו משום שכשיגדל יהיה חייב בראייה, או שמא אין צריך לחנכו שהרי אילו הוא היה גדול במצב הנוכחי הוא היה פטור. אבל קטן שיהיה חיגר או סומא לעולם בוודאי שהוא פטור, משום שכל מה שאנו מחנכים את הקטן זה בכדי שיקיים מצוות כשיגדל, וקטן זה אף כשיגדל יהיה פטור מראייה, ואין מה לחנכו לכך.

אביי פושט את הספק: באופן שהגדול חייב מדאורייתא, אנו מחנכים את הקטן בחינוך מדרבנן, אבל באופן שהגדול פטור מדאורייתא כגון חיגר או סומא, הקטן פטור מחינוך.

למדנו במשנה לעיל - ב"ש אומרים הראייה שתי כסף וכו':

לדעת ב"ש - על עולת ראייה להיות יותר יקרה משלמי חגיגה, משום ש: 1. עולת הראייה עולה כולה על המזבח לעומת החגיגה שיש בה חלק הנאכל לאדם. 2. בחג העצרת צריך להביא יותר עולות משלמים, שנאמר "וְהִקְרַבְתֶּם עַל הַלֶּחֶם שֶׁבַעַת כֶּבֶשִׁים תְּמִימִם בְּנֵי שָׁנָה וּפְרֵי בָּן בָּקָר אֶחָד וְאֵילִם שְׁנַיִם יְהִי עֹלָה לַיהוָה" וּשְׁנֵי כֶבֶשִׁים בְּנֵי שָׁנָה לְזֶבַח שְׁלָמִים", הרי מצאנו שעולות יותר חשובות משלמים, ומכאן לעולת ראייה החשובה יותר משלמי חגיגה.

לדעת ב"ה - על שלמי חגיגה להיות יותר יקרה מעולת ראייה, משום ש: 1. שלמי חגיגה היו עוד לפני מתן תורה, שנאמר "וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַיהוָה..." (הפסוק הזה נאמר על המזבח שמשנה בנה בה' סיון - יום לפני מתן תורה, ראה רש"י). 2. הנשיאים הקריבו בחנוכת המזבח יותר שלמים מעולות.

שתי אכילות: מזבח ואדם.

דנין קרבן יחיד מקרבן יחיד: קרבן הנשיאים היה קרבן יחיד ועולת ראייה ושלמי חגיגה הם קרבנות יחיד, ולכן אפשר ללמוד מהנשיאים, אבל אי אפשר ללמוד ראייה וחגיגה שהם קרבנות יחיד מקרבנות עצרת שהם קרבן ציבור.

ראייה נמי ישנה לפני הדיבור: גם עולות היו לפני מתן תורה, שנאמר בפסוק הנ"ל "וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פְּרִים".

דנין דבר הנוהג לדורות: עולות ראייה ושלמי חגיגה. מדבר הנוהג לדורות: כבשי עצרת. ולא לומדים עולות ראייה ושלמי חגיגה מדבר שאינו נוהג לדורות שזה קרבנות הנשיאים שהיו רק אז בחנוכת המזבח.

(המשך בדף הבא ↓)

עולה שהקריבו ישראל במדבר: הייתה עולת תמיד שיש חובה להקריבה בכל יום ויום, ולכן ב"ה לא לומדים ממנה. וב"ש סוברים שהיא הייתה עולת ראייה שנאמר "וַיַּחֲזֹ: אֶת הָאֱלֹהִים", ולכן לומדים ממנה.

כללות נאמרו בסיני, ופרטות באהל מועד: הרבה דברים סתומים שלא התבארו לגמרי נאמרו למשה בסיני, ואח"כ התפרשו לו לאחר שהוקם המשכן באהל מועד. כגון הפסוק "מִזְבַּח אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִי וְזָבַחַתְ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלֵמֶיךָ", שלא התפרש איך זורקים את הדם, ואיך מפשיטים את הקרבן, ואיך מנתחים את העולות, והקרבת אימורי השלמים. אבל לאחר שהוקם המשכן פירש לו הכתוב, שבספר ויקרא מבוארים כל דיני הקרבנות בפרטות. זוהי דעת רבי ישמעאל.

לדעת רבי עקיבא - גם הכללים וגם הפרטים נאמרו למשה בסיני למרות שהם לא נכתבו, ואח"כ הם נשנו שוב באהל מועד, ואח"כ נאמרו פעם שלישית בערבות מואב (= בספר דברים שמשה אמר לישראל).

כעת הגמרא מוכיחה מהנ"ל, שלדעת רבי ישמעאל עולה שהקריבו בני ישראל במדבר היתה עולת ראייה ולא עולת תמיד:

שאם העולה שהקריבו במדבר היתה עולת תמיד, איך יתכן שאותו קרבן בהתחלה לא היה זקוק להפשט וניתוח (= כשנאמרו למשה הכללים בסיני) ולאחר מכן השתנה דינו והוצרך הפשט וניתוח (= לאחר שנאמרו למשה הפרטים בספר ויקרא)? אלא בהכרח שזו הייתה עולת ראייה שהקריבו מעצמם וכרצונם, ולכן לא עשו לה הפשט וניתוח.

כעת הגמרא מוכיחה מברייתא שאף רבי אלעזר סובר שהיא היתה עולת ראייה:

רבי אלעזר אומר - נאמר "עֹלֹת תִמְיֵד הַעֲשֶׂיָהּ בְּהַר סִינִי", כלומר שרק מעשיה של העולה נאמרו בסיני, אבל העולה שהקריבו בסיני לא היתה עולת תמיד אלא עולת ראייה. רבי עקיבא אומר - עולת התמיד קרבה בסיני ומאז לא פסקה, אלא שיש להקשות על מה הולך הפסוק (בנביא עמוס) "הַזְבִּיחִים וּמִנְחָה הַגִּשְׁתֶּם לִי בַמִּדְבָּר אֲרָבָעִים שָׁנָה בֵּית יִשְׂרָאֵל" (= בלשון תימה - וכי באותם ארבעים שנה שהייתם במדבר הקרבנתם לי קרבנות? ומשמע שלא הקריבו קרבנות במדבר, ואילו ר"ע אמר שעולת התמיד לא פסקה), אלא ששבט לוי שלא טעו בחטא העגל הקריבו אותה משלהם, אבל באמת ישראל לא הקריבוה. מברייתא זו מוכח שלדעת רבי אלעזר עולה שהקריבו בני ישראל במדבר היתה עולת ראייה.

הגמרא עוברת לבאר את שיטת הסוברים שהעולה שהקריבו ישראל לפני הדיבור היתה עולת תמיד ולא עולת ראיה.

רבי עקיבא הא דאמרן: שעולת תמיד קרבה בסיני ושוב לא פסקה.

שחגיגה ישנה לפני הדיבור מה שאין בשתיהן: מכאן שלפני הדיבור לא הקריבו עולת ראיה (אלא הקריבו עולת קרבן תמיד, וכן חגיגה שהקריבו הבכורות).

ורבי ישמעאל מאי טעמא: הגמרא חוזרת לדעתו של רבי ישמעאל ומקשה: מדוע העמדנו שהוא סובר בבית שמאי שהעולה היתה עולת ראיה, הרי הסיבה לכך היתה משום שהוא סובר שהכללות נאמרו בסיני והפרטות באהל מועד, ובסיני לא נאמרו דיני הפשט וניתוח ואם כן לא יתכן שלאחר מכן נשתנו דיניה.

אלא שמצאנו דעה כזו – דעת רבי יוסי הגלילי הסובר שהעולה היתה עולת תמיד ובכל אופן השתנו דיניה, כי בהתחלה לא היתה טעונה הפשט וניתוח.

בעי רב חסדא: בכוונת הפסוק 'וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פְּרִים' - האם הכוונה 'ויעלו עולות' – כבשים, כלומר העולות היו כבשים, והשלמים היו פרים - 'זבחים שלמים... פרים', או שגם העולות היו פרים? הדבר נפקא מינה לטעמי המקרא (רש"י). וכן לאומר 'הרי עלי עולה כעולה שהקריבו ישראל במדבר' - האם מביא כבש או פר.